

Rol van Afrika af te lezen aan ringgegevens

■ **Ontdekkingstocht 100 jaar ringen op VogeltrekAtlas.nl**

Ezumakeeg aan de Friese kant van het Lauwersmeer, begin januari 2020.

In het water fourageren enkele honderden pijlstaarteenden. Naar eendengewoonte staan ze op de kop in het water om bij planten op de bodem te kunnen komen. Op een eilandje rechts rusten nog veel meer pijlstaarten. Nooit eerder zoveel individuen van deze watervogel bijelkaar gezien. Honderden. Waar komen ze vandaan? Waar hebben ze gebroed? Waar trekken ze heen? Zijn het volwassen vogels en/of jongen van 2019? Aan de intensief fouragerende vogels is te zien dat ze een lange reis achter de rug hebben en nu aan het opvetten zijn om verder te kunnen trekken. Onderzoekers zijn altijd nieuwsgierig geweest naar de trek van tientallen vogelsoorten die in Nederland (of Europa) broeden en elders in de wereld, vooral Afrika, overwinteren. Een middel om achter trekroutes en overwinteringsgebieden te komen, is ringen. Dat gebeurt in Nederland al honderd jaar.

De trekroutes van pijlstaarten zijn door ringgegevens bekend. Canadese pijlstaarten overwinteren in Zuid-Amerika, Scandinavische pijlstaarten vliegen via Nederland naar Noord-Afrika en Siberische pijlstaarten overwinteren in Zuid-Azië. Maar hoe zit dat met zangvogels als fitis, tjiftjaf, bonte vliegenvanger en roofvogels als torenvalk, sperwer en kiekendief of uilen als steenuil en bosuil. Toen via

Mand vol pas geringde jonge torenvalken bij Zuidwolde. Hero Moorlag

ringgegevens bekend werd welke prestatie een boerenzwaluw levert, voelden we grote bewondering. Een vogel die past in de holte van je hand, met een hartje kleiner dan een bruine boon, vliegt in het najaar van Nederland in enkele weken naar Zuid-Afrika en keert in het voorjaar terug. Dat doet de boerenzwaluw gedurende tien of meer jaren. Ringgegevens wijzen uit dat hij op de heenweg naar Afrika gebruik maakt van noordenwinden. In deze lift kan hij 400 ki-

lometer per dag afleggen. Bekend werd dat hij tijdens de vlucht van 9000 kilometer een aantal keren rust en gaat eten. Dat doet hij in totaal ongeveer elf dagen. Er kwamen in het trekstation in Nederland ook terugmeldingen van omgekomen vogels. De trekroute is bepaald niet zonder gevaren. Jacht, extreme droogte (Sahel), gif tegen sprinkhanen en roofvogels maken ieder jaar in Afrika slachtoffers. De omstandigheden in Nederland laten even-

eens te wensen over. Er zijn zwaluwgroepjes, ook in Hoogeveen, die kunstnesten plaatsen om de afname van ondermeer de boerenzwaluw een halt toe te roepen. Het is deze zwaluw die veel Nederlanders kennen sinds de Zweedse Uddevalla Tandstickfabrik in 1895 lucifers invoerde met de boerenzwaluw als logo.

Bewegingen standvogels

In eigen omgeving worden ook enkele standvogels geringd. Niet

merel, mus, koolmees, winterkoning en boomklever, om een paar te noemen. Het gaat om kwetsbare soorten als torenvalk, steenuil en kerkuil. Friese onderzoekers willen graag weten waar "hun" torenvalken blijven. Naast een aluminium ring krijgen jonge torenvalken in Friesland een rode plastic ring. Bij een torenvalk die op een paal zit, kun je de rode ring zien en de waarneming doorgeven. Veel terugmeldingen worden vanuit de Bantpolder aan de Friese kant van het Lauwersmeer gedaan. Torenvalken, steenuilen en kerkuilen worden in onze omgeving geringd om te zien hoever ze uitzwermen. Het blijkt dat jonge vogels niet verder dan enkele tientallen kilometers van hun geboorteplek vliegen om daar een nest te beginnen.

Steenuil

Ringonderzoek van met name de steenuil heeft onderzoekers meteen geleerd wat de beste biotoop is. Steenuilen houden van kleinschalig landschap met ouderwetse hoogstam fruitbomen en begrazing onder de bomen met schapen. Schapenkeutels trekken kevers en wormen aan, stapelvoedsel voor de steenuil. Tegenwoordig gaan onderzoekers een stap verder. Ze vangen een vogel, bijvoorbeeld een grauwe kiekendief, en voorzien hem van een zendertje of logger in een rugzakje. De logger zendt alle informatie naar de computer van de onderzoeker. Zo weet men exact de trekroute en de rustmomenten. Maar ringen blijft tot op heden in zwang. ■

Hero Moorlag

Moeder Aarde als leerschool voor inwoners van Hoogeveen

Zakelijk gezien zal het wel op orde komen in de gemeente Hoogeveen. Na een hete herfst en misschien een nog warmere winter zal het stof wel neerdalen. Dan weten we waar we aan toe zijn. Waar we staan als burgers. Niet aan de rand van de afgrond maar met een

stip op de horizon. Het moet toch altijd eerst slecht worden voor het beter wordt. Ik houd ervan om een stip te zetten, om ergens naar uit te kijken. Zo word ik heel blij bij de gedachte dat we in Hoogeveen straks drie Tiny Forests hebben. Ik heb iets met bomen, dat is al lan-

ger bekend. Een geknakte boom op mijn pad maakt dat ik me nog meer in wil zetten voor bomen in het algemeen. In Hoogeveen hebben we niet zo heel veel bomen. Kijk maar eens via de satelliet naar Hoogeveen. Het valt op dat het erg grijs is. Gelukkig zijn de nieuwere wijken iets groener opgezet, maar toch, er zijn weinig bomen in Hoogeveen. Daarom is het juist goed om er via een Tiny Forest aandacht voor te vragen. We kennen het allemaal wel 'jong geleerd, oud gedaan'. Het is waardevol als je op jonge leeftijd met natuur in aanraking komt. Bij een Tiny Forest hoort een buitenlokaal. Eentje zonder stoelen en tafels, maar wel met de ruimte om een les te kunnen geven. Lekker buiten! Hoe belangrijk het is om naar buiten te gaan. Dat maken we bij het IVN wel duidelijk. Zo hadden we in oktober de #2uurnatuurchallenge en ook al gaat alles op slot, naar buiten kunnen en mogen we wel.

Bewustwording

Bij het IVN proberen we via allerlei wegen bewustwording te creëren. Dat doen we door lessen te geven op scholen, organiseren we natuuractiviteiten voor jong en oud, om zo de verwondering tot stand te brengen. Er is altijd 'iets' wat je ooit heeft 'gepakt'

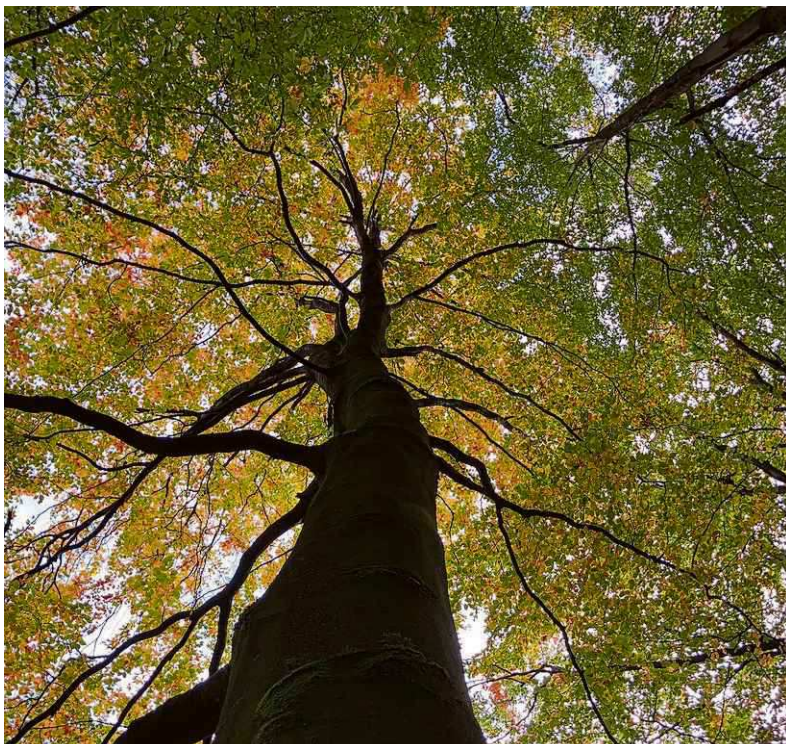
Aanplant Tiny Forest recreatiegebied Nijstad, winter 2018-2019. Grietje Loof

waardoor je bewust werd van de natuur om je heen. Als je een stukje hout, dat in een vuurtje vlamvat, kunt zien als een complete boom vol leven, ja, dan gaan we de goede kant op. Dan kom ik weer bij bomen. Bomen zijn belangrijk. Weet je waarom? Ze houden regenwater vast, leveren zuurstof, vangen luchtvervuiling af (fijnstof) en zonder bomen is een stad in de zomer niet leefbaar. We hebben bomen nodig. Zo hebben we in Hoogeveen dus

een zakencollege nodig voor een gezond huishoudboekje. Samen hebben we bomen nodig om onze eigen leefomgeving gezond te houden. Help vergroenen en plant mee! ■

➤ Kijk eens op: <https://www.ivn.nl/natuur-in-de-buurt/plant-mee/help-nederland-vergroenen-en-plant-mee>

Grietje Loof
IVN-afdeling Hoogeveen

Zonder bomen is Hoogeveen niet leefbaar. Grietje Loof